

Asia Tekijänoikeus oppikirjan teknisiin piirroksiin

Hakija X

Annettu 4.10.2011

Tiivistelmä *Oppikirjassa julkaistut ajoneuvon moottorin ja sähköjärjestelmien toimintaa kuvanneet tekniset piirrokset eivät olleet tekijänoikeuslain 1 §:n tarkoittamia teoksia.*

LAUSUNTOPYYNTÖ

Hakija on pyytänyt tekijänoikeusneuvostolta lausuntoa oppikirjassa julkaistujen teknisten piirrosten teostasosta.

Hakija on liittänyt lausuntopyyntöönsä valokopiot kahdeksasta eri teknisestä piirroksista, jotka on julkaistu kahdessa eri oppikirjassa.

Lausuntopyynnössään hakija pyytää tekijänoikeusneuvoston kannanottoa siihen, ylittääkö yksi tai useampi lausuntopyynnön liitteenä olevista piirroksista teoskynnyksen.

VASTINEET

Tekijänoikeusneuvosto on varannut toisen kyseessä olevan oppikirjan kustantajalle Autoalan koulutuskeskukselle sekä toisessa oppikirjassa olleiden piirrosten oikeudenhaltijalle Y:lle tilaisuuden antaa vastine asiassa.

Autoalan koulutuskeskus toteaa vastineessaan, että kyseessä olevat piirrokset on tarkoitettu havainnollistamaan oppikirjan tekstiä. Piirrosten omaperäisyyden puuttumiseen Autoalan koulutuskeskus viittaa toteamalla, että samanlaiseen lopputulokseen päätyisi todennäköisesti kuka tahansa autosähkötekniikkaa tunteva piirtäjä.

Tiettyjen kyseessä olevien piirrosten oikeudenhaltija Y toteaa vastineessaan, että hänellä ei ole vaateita liittyen piirrosten käyttöön.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeuslain (404/61) 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Näiden lausuntojen luonne ei ole sitova.

Piirrosten tekijänoikeussuoja

Tekijänoikeuslain 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Säännöksessä mainitaan esimerkkinä suojatuista teoksista muun muassa selittävä kirjallinen esitys ja kuvataiteen teos. Tekijänoikeuslain 1 §:n 2 momentin mukaan selittävää piirustusta pidetään kirjallisena teoksena.

Tekijänoikeuslain esitöiden mukaan selittävää piirustusta suojataan kirjallisena teoksena sen selittävän laadun vuoksi. Tekijänoikeudellisen suojan on oltava sama riippumatta siitä, onko asia ilmaistu kirjallisesti vai kuvallisesti. Selittävien piirrosten on kuitenkin täytettävä tiettyjä vaatimuksia itsenäisyyteen ja omaperäisyyteen liittyen saadakseen tekijänoikeussuojaa. Teoksen selittävyysedellytykseen liittyy laatuvaatimus, jonka mukaan teoksen tulee olla valmistettu jonkinlaista tieteellistä menetelmää käyttäen. Vaikka teoksella ei olisikaan tieteellistä arvoa, "kohoaisi" teos kuitenkin tavallisten piirustusten yläpuolelle, jotka ilman edellä mainittua laatuvaatimustakin saisivat tekijänoikeuslain 1 §:n mukaista suojaa. (Komiteanmietintö 1953:5. Ehdotus laiksi tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin, s. 46–47). Toisin sanoen selittävässä piirustuksessa on esitetty jokin sanallisesti vaikeasti ilmaistavissa oleva selitys. Selittävien piirustusten teoskynnys on oikeuskäytännössä asetunut hyvin korkealle. (Katariina Sorvari: "Opetustoimen tekijänoikeudet 2010 s. 24).

Tekijänoikeusneuvoston lausunnossa TN 2004:2 katsottiin, että digitaalkameran ohjekirjan piirroksat ja digitaalkameran järjestelmäkartta eivät ilmentäneet sellaista itsenäisyyttä ja omaperäisyyttä, jota tekijänoikeussuojan saamiseksi vaadittiin. Kyseiset piirustukset jäivät siten tekijänoikeuslain 1 §:n mukaisen tekijänoikeussuojan ulkopuolelle. Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt selittävien piirustusten tekijänoikeussuojaa myös mm. lausunnoissaan 1994:13 (muurauksen oppikirjan selittävät piirustukset), 1996:2 (oppi- ja käsikirjan lääketieteellinen kuvaus), 2002:7 (tieteelliseen artikkeliin liittyvä selittävä piirros) sekä 2006:15 (vaatetusalan ammattitekniikan käsikirja).

Tekijänoikeusneuvosto on arvioinut sille toimitettua kuvamateriaalia. Lausuntopyynnön kohteena olevassa piirroksessa, joka kuvaa auton vaihtosähkögeneraattorin rakennetta, kohde on piirretty ajoneuvotekniikka-alalla yleisesti omaksutun tyylin mukaisesti.

Piirroksessa on kuvattu auton tavanomainen osa, jonka omaperäistä kuvailemista rajoittaa merkittävästi osan tavanomainen muoto ja oppikirjojen tarkoituksen edellyttämä selkeä ja teknisesti riittävän yksityiskohtainen kuvaaminen. Saman kohteen kuvaamiseen ei ole ollut olemassa monia vaihtoehtoisia tapoja pyrittäessä selkeään ja teknisesti oikeaan ilmaisutapaan.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että piirros ei ilmennä tekijänsä luovia persoonallisia ratkaisuja siinä määrin, että kukaan muu ei päätyisi samaan lopputulokseen ryhtyessään piirtämään samaa aihetta. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että kyseessä oleva piirros ei ole siinä määrin itsenäinen ja omaperäinen, että se ylittäisi teostasoon.

Lausuntopyynnön kohteena olevassa piirroksessa, joka kuvaa auton vaihtosähkögeneraattorin osan, roottorin rakennetta, kohde on piirretty ajoneuvotekniikka-alalla yleisesti omaksutun tyylin mukaisesti. Piirroksessa on kuvattu auton tavanomainen osa, jonka omaperäistä kuvailemista rajoittaa merkittävästi osan tavanomainen muoto ja oppikirjojen tarkoituksen edellyttämä selkeä ja teknisesti riittävän yksityiskohtainen kuvaaminen. Saman kohteen kuvaamiseen ei ole ollut olemassa monia vaihtoehtoisia tapoja pyrittäessä selkeään ja teknisesti oikeaan ilmaisutapaan.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että piirros ei ilmennä tekijänsä luovia persoonallisia ratkaisuja siinä määrin, että kukaan muu ei päätyisi samaan lopputulokseen ryhtyessään piirtämään samaa aihetta. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että kyseessä oleva piirros ei ole siinä määrin itsenäinen ja omaperäinen, että se ylittäisi teostasoon.

Lausuntopyynnön kohteena olevassa piirroksessa, jossa on kuvattu kytkentäkaavio vaihtosähkölatausjärjestelmän säätöpiiristä ja sen toiminnasta, kohde on piirretty sekä ajoneuvo- että sähköalalla yleisesti omaksutun tyylin mukaisesti. Piirroksessa on kuvattu kaavio, jonka omaperäistä kuvailemista rajoittaa merkittävästi oppikirjojen tarkoituksen edellyttämä selkeä ja teknisesti riittävän yksityiskohtainen kuvaaminen ja kyseessä olevanlaisille kaavioille tyypillinen ilmaisutapa. Saman kohteen kuvaamiseen ei ole ollut olemassa monia vaihtoehtoisia tapoja pyrittäessä selkeään ja teknisesti oikeaan ilmaisutapaan.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että piirros ei ilmennä tekijänsä luovia persoonallisia ratkaisuja siinä määrin, että kukaan muu ei päätyisi samaan lopputulokseen ryhtyessään piirtämään samaa aihetta. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että kyseessä oleva piirros ei ole siinä määrin itsenäinen ja omaperäinen, että se ylittäisi teostasoon.

Lausuntopyynnön kohteena olevassa piirroksessa, joka kuvaa sarjamoottorin sisäistä rakennetta ja kytkentää, kohde on piirretty ajoneuvotekniikka-alalla yleisesti omaksutun tyylin mukaisesti. Piirroksessa on kuvattu auton tavanomainen osa, jonka omaperäistä kuvailemista rajoittaa merkittävästi osan tavanomainen rakenne ja oppikirjojen tarkoituksen edellyttämä pelkistetty, selkeä ja teknisesti riittävän yksityiskohtainen kuvaaminen. Saman kohteen kuvaamiseen ei ole ollut olemassa monia vaihtoehtoisia tapoja pyrittäessä selkeään ja teknisesti oikeaan ilmaisutapaan.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että piirros ei ilmennä tekijänsä luovia persoonallisia ratkaisuja siinä määrin, että kukaan muu ei päätyisi samaan lopputulokseen ryhtyessään piirtämään samaa aihetta. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että kyseessä oleva piirros ei ole siinä määrin itsenäinen ja omaperäinen, että se ylittäisi teostasoon.

Lausuntopyynnön kohteena olevassa piirroksessa, joka kuvaa työntökierokäynnistimen rakennetta, kohde on piirretty ajoneuvotekniikka-alalla yleisesti omaksutun tyylin mukaisesti. Piirroksessa on kuvattu auton tavanomaisen osan tavanomaista rakennetta. Osan rakenteen omaperäistä kuvailemista rajoittaa merkittävästi osan tavanomaisuus ja oppikirjojen tarkoituksen edellyttämä pelkistetty, selkeä ja teknisesti riittävän yksityiskohtainen kuvaaminen. Saman kohteen kuvaamiseen ei ole ollut olemassa monia vaihtoehtoisia tapoja pyrittäessä selkeään ja teknisesti oikeaan ilmaisutapaan.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että piirros ei ilmennä tekijänsä luovia persoonallisia ratkaisuja siinä määrin, että kukaan muu ei päätyisi samaan lopputulokseen ryhtyessään piirtämään samaa aihetta. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että kyseessä oleva piirros ei ole siinä määrin itsenäinen ja omaperäinen, että se ylittäisi teostasoon.

Lausuntopyynnön kohteena olevassa piirroksessa, joka kuvaa rullavapaa-kytkimen rakennetta ja toimintaa, kohde on piirretty ajoneuvotekniikka-alalla omaksutun tyylin mukaisesti. Piirroksessa on kuvattu auton tavanomainen osa, jonka omaperäistä kuvailemista rajoittaa merkittävästi osan tavanomainen rakenne, osan toiminta ja oppikirjojen tarkoituksen edellyttämä pelkistetty, selkeä ja teknisesti riittävän yksityiskohtainen kuvaaminen. Saman kohteen kuvaamiseen ei ole ollut olemassa monia vaihtoehtoisia tapoja pyrittäessä selkeään ja teknisesti oikeaan ilmaisutapaan.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että piirros ei ilmennä tekijänsä luovia persoonallisia ratkaisuja siinä määrin, että kukaan muu ei päätyisi samaan lopputulokseen ryhtyessään piirtämään samaa aihetta. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että kyseessä oleva piirros ei ole siinä määrin itsenäinen ja omaperäinen, että se ylittäisi teostasoon.

Lausuntopyynnön kohteena olevassa piirroksessa, jossa vaiheittain etenevä kuvaus havainnollistaa katko-ohjauksisen kelasytytysjärjestelmän toimintaa, kohde on piirretty ajoneuvotekniikka-alalla yleisesti omaksutun tyylin mukaisesti. Piirroksessa on kuvattu ajoneuvon tavanomaista toimintoa, jonka omaperäistä kuvailemista rajoittaa merkittävästi toiminnon tapahtuminen pääpiirteittäin tietyllä samanlaisella tavalla. Toiminnon omaperäistä kuvaamista rajoittaa myös oppikirjojen tarkoituksen edellyttämä pelkistetty, selkeä mutta kuitenkin teknisesti riittävän yksityiskohtainen kuvaaminen. Saman kohteen kuvaamiseen ei ole ollut olemassa monia vaihtoehtoisia tapoja pyrittäessä selkeään ja teknisesti oikeaan ilmaisutapaan.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että piirros ei ilmennä tekijänsä luovia persoonallisia ratkaisuja siinä määrin, että kukaan muu ei päätyisi samaan lopputulokseen ryhtyessään piirtämään samaa aihetta. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että kyseessä oleva piirros ei ole siinä määrin itsenäinen ja omaperäinen, että se ylittäisi teostasoon.

Lausuntopyynnön kohteena olevassa piirroksessa, jossa on kuvattu ensiövirran kulku Hall-ohjainlaitteessa, kohde on piirretty sekä ajoneuvotekniikka-alalla että sähköalalla yleisesti omaksutun tyylin mukaisesti. Piirroksessa on kuvattu ajoneuvon tavanomaista toimintoa, jonka omaperäistä kuvailemista rajoittaa merkittävästi toiminnon tapahtuminen pääpiirteittäin tietyllä samanlaisella tavalla. Toiminnon omaperäistä kuvaamista rajoittaa myös oppikirjojen tarkoituksen edellyttämä pelkistetty, selkeä mutta kuitenkin teknisesti riittävän yksityiskohtainen kuvaaminen. Saman kohteen kuvaamiseen ei ole ollut olemassa monia vaihtoehtoisia tapoja pyrittäessä selkeään ja teknisesti oikeaan ilmaisutapaan.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että piirros ei ilmennä tekijänsä luovia persoonallisia ratkaisuja siinä määrin, että kukaan muu ei päätyisi samaan lopputulokseen ryhtyessään piirtämään samaa aihetta. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että kyseessä oleva piirros ei ole siinä määrin itsenäinen ja omaperäinen, että se ylittäisi teostasoon.

Yhteenveto

Edellä esitetyn perusteella tekijänoikeusneuvosto katsoo, että lausuntopyynnössä mainitut oppikirjojen tekniset piirrokset eivät ole siinä määrin itsenäisiä ja omaperäisiä, että niistä yhtäkään suojattaisiin tekijänoikeuslain 1 §:n mukaisina teoksina.

Puheenjohtaja

Marcus Norrgård

Sihteeri

Marco Grönroos

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Marcus Norrgård (puheenjohtaja), Ismo Huh-
tanen, Tuula Hämäläinen, Heikki Jokinen, Pirjo Kontkanen, Sari Niemi-
nen, Kirsi-Marja Okkonen, Markku Uotila ja Martti Virtanen.